
Aantekeningen : Bijeenkomst Infographic Hoe controleren we op naleving van de bijstand

Datum : Dinsdag 30 juni 2020

Van : Nico Jaspers

De Infographic is opgesteld om cliënten en geïnteresseerden zo goed mogelijk te informeren over de manier waarop de gemeente de bijstandswetten handhaaft, in het bijzonder de data-analyse die zij hiervoor gebruikt. De gemeente wil die werkwijze zo goed mogelijk uitleggen en hierover zo transparant mogelijk zijn. Daarom wil zij op de website een Infographic plaatsen en een technisch beschrijving die gedownload kan worden.

De gemeente ziet grote voordelen in het gebruik van deze data-analyse. Cliënten hoeven niet meer jaarlijks pakken papier op te sturen om aan te tonen dat zij rechtmatig een uitkering ontvangen en de gemeente kan meer mensen inzetten om mensen te helpen. De gemeente heeft deze werkwijze al voorgelegd aan experts van drie ministeries, CBS, VNG en de landelijke cliëntenraad. Toch staat in het AD dat de FNV moeite heeft met het gebruik van de data-analyse. Om te verbeteren wat kan zal de gemeente de werkwijze voorleggen aan onafhankelijke onderzoeks en de ASD hierover informeren.

Tijdens de bijeenkomst wordt door Jason Schipper een toelichting gegeven op de Infographic.

De belangrijkste aandachtpunten die, mede naar aanleiding van vragen, bij de toelichting aan de orde kwamen:

- Er zijn on totaal ongeveer 2.500 bijstandsgerechtigden (gemeenten Brielle en Nissewaard).
- Vanwege wet- en regelgeving is de gemeente verplicht te handhaven en dus onderzoeken naar rechtmatigheid uit te voeren.
- In het verleden voerde de gemeente jaarlijks onderzoeken uit voor 90% van de uitkeringen. Dit betekende dat de bijstandsgerechtigden jaarlijks veel informatie op schrift moesten aanleveren, die door de gemeente onderzocht werden.
- Daarvoor in de plaats worden nu thema-onderzoeken uitgevoerd en vanaf 2018 onderzoeken naar aanleiding van data-analyse. Tezamen vormt dit ongeveer 25% van het totaal aantal rechtmatigheids-onderzoeken. De andere 75% vindt plaats vanwege meldingen van derden.
- Voor de data-analyse wordt, van alle actuele uitkerings-dossiers, slechts 2% van het totaal aantal bij de gemeente vastgelegde gegevens van een bijstandsgerechtigde gebruikt. Dit is voldoende om via data-analyse een voldoende betrouwbare risico-inschatting te kunnen maken.
- Het bedrijf dat de data-analyse uitvoert ontvangt geen gegevens die voor het bedrijf herleidbaar zijn tot een persoon. Alleen een klantcode wordt meegegeven, welke uitsluitend door de gemeente wordt gebruikt om de door het bedrijf afgegraven risico-inschatting weer terug te kunnen leiden tot een bijstandsgerechtigde.
- Bij de data-analyse wordt op basis van de (2%) gegevens van de bijstandsgerechtigde bekeken in hoeverre daar patronen in te onderkennen zijn die, op basis van ervaringen (statistische informatie), leiden tot een bepaalde risico-inschatting.

- Op basis van de ontvangen risico-inschattingen van alle bijstandsgerechtigden wordt door de gemeente bepaald voor welke bijstandsgerechtigden een onderzoek zal worden gestart.
- Doorgaans vindt onderzoek plaats voor de 10 hoogste risico-inschattingen. Aangezien de data-analyse ieder kwartaal plaatsvindt, betekent dus dat de data-analyse per jaar tot ongeveer 40 onderzoeken leidt.
- De onderzoeken die zijn gestart naar aanleiding van de data-analyse hebben de afgelopen twee jaren geleid tot rond de € 150.000,- aan besparing voor de gemeente. Dit op een totaal van ongeveer € 1.000.000,- aan besparingen naar aanleiding van alle rechtmatigheids-onderzoeken.
- Het toepassen van de data-analyse voor de selectie van de onderzoekswaardige dossiers leidt, vanwege de forse beperking van het aantal (periodieke) rechtmatigheids-onderzoeken, heeft geleid tot een grote afname in de belasting van zowel de gemeentelijke organisatie maar ook voor de bijstandsgerechtigden. Het sterk verminderde aantal onderzoeken heeft ook een positief effect op de privacy.

Aan het eind van de bijeenkomst worden nog enige adviezen gegeven over de gepresenteerde Infographic:

- Er dient aandacht te zijn voor de leesbaarheid; de gehanteerde gemeentelijke huisstijl biedt soms te weinig contrast, zeker bij tekst in het wit op een lichtblauwe of lichtgroene ondergrond.
- De Infographic in de huidige vorm is niet goed te printen. Bij het printen wordt de Infographic in zijn geheel zeer klein en smal op één pagina afgedrukt dan wel wordt slechts één bladzijde afgedrukt.
- Het is duidelijker als telkens dezelfde begrippen gebruikt worden. Dit geldt met name voor (klanten)dossier, clientnummer, klantcode.
- De begrippen die doorgaans voor inwoners geen betekenis hebben dienen zoveel mogelijk vermeden te worden, zoals: machine learning, SFTP-verbinding, rulefit, random forest, lassoregressie, RStudio.
- In de Infographic wordt nogal vaak gesproken over fraude. Het doel van de onderzoeken is weliswaar om fraude op te sporen, maar oneigenlijk gebruik hoeft niet altijd fraude te zijn. Fraude gaat namelijk uit van opzet, doelbewust regels overtreden voor eigen (financieel) gewin. Oneigenlijk gebruik kan echter ook het gevolg zijn van onbewust handelen, fouten, onwetendheid, onachtzaamheid.
- De Infographic is nogal diepgaand en redelijk fors van omvang, waardoor het voor een inwoner moeilijk door te komen en lastig te bevatten is. Aangegeven wordt dat de Infographic ook bedoeld is voor functionarissen (bijvoorbeeld journalisten) die wat meer diepgang willen. Het deel tot de nadere beschrijving van Stap 1 is met name bedoeld voor de inwoners. Geadviseerd wordt om twee versies te maken die afgestemd zijn op de doelgroep. De beschrijving is dan in feite beschikbaar op drie niveau's: de basis-Infographic. De uitgebreidere Infographic en de meer technische beschrijving.

De Infographic zal bij publicatie via het Internet voorzien worden van een "stem" die nadere uitleg geeft over het vermelde in de Infographic.

Aan het einde van de bijeenkomst wordt door Jason Schipper aangegeven dat hij het besprokene mee neemt bij het opstellen van de volgende versie van de Infographic.

Deze zal dan weer worden voorgelegd aan de ASD.

Het is de bedoeling de Infographic over een paar weken uit te geven.